

LLOPS I RATES

Alguns projectes en comú fan que darrerament em vegi bastant amb Martí Boada, geògraf, naturalista, viatger i bon conversador. He dit conversador? Conversar no és només un dels grans plaers de la vida, conversar és també una activitat necessària i imprescindible per a aprendre i per a ensenyar. Aquest mateix matí he tingut una trobada de treball amb ell. La sessió, amb prou feines de dues hores, ha anat entreteixint dues converses. Una era la conversa central i axial de treball. D'aquesta anaven caient notes i apunts per reflexionar després, amb més tranquil·litat. L'altra conversa s'ha desenroscoat, paral·lela i intermitent, a còpia d'obrir i tancar parèntesi, més o menys llargs, cada vegada que algun dels dos evocava alguna bona història per explicar. Un d'aquests parèntesis ha donat de si. Per això el porto a aquesta pàgina.

Parlàvem de quan s'havia extingit el llop de Catalunya. Difícil de saber, oi? Doncs en aquest cas no és pas difícil, vés per on. Resulta que en l'associació de caçadors de Ripoll hi havia un llop taxidermitzat que ningú podia datar amb precisió, però que tothom deia que havia estat el darrer llop vist a Catalunya. L'exemplar es trobava en un estat calamitos i es va decidir demanar a un bon taxidermista la reanimació del cadàver. El triat va ser el senyor Salvador Filella, del Museu de Zoologia de Barcelona. En obrir el cos va haver-hi un cop de sort: el farciment era de paper de periòdic, concretament de *La Vanguardia* de Barcelona, i l'episodi va quedar així perfectament datat. Vaig restar el servei de la història de Martí amb una altra història viscuda tan sols uns mesos abans en un museu de Polònia. Als museus de l'Est es nota una presència gravitatòria de la tragèdia de la Segona Guerra Mundial. Un objecte em va cridar l'atenció en especial. Era un niu de rates allotjat en l'interior d'un sofà. El material de construcció era paper de periòdic. La data era llegible en dos llocs: 6 de febrer de 1940. Feia ben poc que l'exèrcit alemany havia envaït Polònia.

Empaitat per aquesta història, Martí em gratifica amb una altra. En una de les seves conferències, Martí

solta el que era la «veritat vigent» en els mitjans universitaris de l'època: les rates havien arribat al país en vaixells del segle XVI, potser d'Amèrica, potser d'Àsia. Després de la conferència se li acosta un cavaller: «Jove, trobo que ha de revisar la seva convicció sobre l'arribada de les rates perquè a la catedral de Tarragona hi ha una rata esculpida al capitell d'una columna.»

El comentari és d'un veterà crític d'art, Luis Monreal Tejada, i és demolidor perquè el temple és medieval. La dada copsa inesperadament l'interès del professor Boada, que en pren nota i aprofita la primera ocasió per visitar la catedral. La seva esperança de bon

naturalista és identificar fins i tot l'espècie biològica. Procedeix d'Amèrica? Procedeix d'Àsia? Puc imaginar-me l'escena: Martí encimbellat en una escala observant de prop la rata de pedra mentre per baix se li acosta un religiós del temple. «Que puc ajudar-lo en alguna cosa, cavaller?» Martí s'explica, conscient de com d'inusuals sonaran les seves paraules i de la cara atònita amb què haurà de torear en pocs segons. Però no. Al religiós tot li sembla molt normal. L'atònit ara és Martí Boada, perquè el seu nou amic és un científic interessat, justament, en les rates de catedral! Doncs sí, senyor, les rates fa molts segles que campen per aquí. Però

és que, a més, al llarg de tant de temps, hi ha un episodi que es repeteix una vegada darrere l'altra. Durant alguna obra de reforma o de manteniment, un niu de rates pot quedar emparedat al terrorífic estil d'Edgar Allan Poe. Doncs bé, el nostre amic ha dedicat bona part del seu temps a localitzar aquestes restes i aquests rastres per tot l'edifici. Així ha aconseguit reunir una gran diversitat de petits objectes usats per les rates al llarg de la història de la catedral: bocins de paper, de teixits, botons, fibres... I així, amb aquests tresors de l'arqueologia ratuna, l'amic del professor Boada confia a reconstruir part de la història de la catedral i dels éssers humans que la van sovintejar.

JORGE WAGENSBERG

Director científic de la Fundació La Caixa, Barcelona

© Jorge Wagensberg